

Lezione 8. Passivo del *perfectum*. Pronomi dimostrativi e determinativi.

A/ Passivo del *perfectum*

perf.	vocatus, -a, -um sum	fui/ sono stato chiamato
piuccheperf.	vocatus, -a, -um eram	ero stato chiamato
fut. ant.	vocatus, -a, -um ero	sarò stato chiamato

	PERF.	PIUCCHE PERF.	FUT. ANT.
vocatus, -a, -um	sum	eram	ero
	es	eras	eris
	est	erat	erit
vocati, -ae, -a	sumus	eramus	erimus
	estis	eratis	eritis
	sunt	erant	erunt

A1/Analizza e traduci le seguenti forme verbali, collocando correttamente l'accento dove sia necessario:

iudicamur, iudicati sumus, iudicaris, iudicatae eritis, iudicabatur, iudicabitur, iudicatae sumus, iudicatur, iudicatus est, iudicabimini, iudicatus erat, iudicabimini; terreris, terrebaris, territus eram, territus sum, terreor, terrebar, territus ero, terrebarum, territae erant, territi erunt, terrebantur, terreri, terrebarum; duci, ductus est, ducitur, ducebamur, ducetur, ductus erit, ducta erat, ducemini, ducimini, ductae eritis, ducti sumus, ductae erant, ducuntur, ducentur; muniebamini, muniti eramus, muniuntur, muniti sumus, munieris, munitus eris, muniris, munitus es, muniebaris, munitus eras, muniebar, muniri; accipior, accepti sumus, accipieris, acceptae sunt, accipiuntur, accipi, accepta eram, accepti eramus, accipi erimus, accipiebaris, accipiebamini, accipiemini.

A/2 Traduci le frasi seguenti, quindi trasformale da passive in attive e ritraducile nuovamente in latino secondo il seguente esempio:

Forma passiva *Tyrannus ab omnibus fastiditus est*; trad.: Il tiranno fu detestato da tutti

Forma attiva Tutti detestarono il tiranno; trad.: *omnes tyrannum fastidiverunt*

1) Lacaedemoniorum hostes in hiberna propter acutum gelum a duce missae erant. 2) A pueris saepe dicta sunt et dicuntur mendacia. 3) Dolor tempore lenitus est. 4) Crudeliter milites puniti erant a dictatore. 5) Deorum simulacra ab impiis depulsa et fracta erant. 6) Deorum templa mulierum turba repleta erant. 7) In arce oppidi arma a civibus capta sunt contra Gallos. 8) Oppidi moenia hostium arietibus diruta sunt. 9) Annos fere ducentos a regibus Roma recta erat. 10) Ventorum vi vela laceratae sunt atque navis atrociter quassa est. 11) Epistula nuntio fideli a consule commissa erat. 12) Incolae subito hostium concursu territi erant atque ab iis nuntius ad castra nostra missus est. 13) Pugnae multae ab Hannibale Africanis equitibus victae sunt. 14) A puellis rosarum coronae deis deabusque festis diebus in templis Urbis praebitae erant. 15) Post longam obsidionem hostium oppidum captum est a nostris militibus.

A3/Analizza e traduci

1) Nero a senatu hostis iudicatus est. 2) Pontifices a Numa Pompilio creati sunt. 3) Nova Romae dignitas est creata, quae appellatur dictatura. 4) Italia, olim a Graecis populis occupata, Magna Graecia appellata est. 5) Postquam (dopo che) a Tarentinis classis Romana direpta erat, legati ad eos missi sunt. 6) Oppidum magis opere quam natura munitum erat, nullius idoneae rei egens, armis virisque opulentum. 7) Vi ventorum et aquae magnitudine pons est interruptus. 8) Manlius Torquatus, provocatus ab hoste, iniussu consulis extra ordinem pugnavit. 9) Quae comperta sunt, vobis exponam breviter. 10) Aedui a Caesare in servitutem redacti sunt. 11) Aristides decessit fere post annum quartum quam (circa tre anni dopo che) Themistocles Athenis erat expulsus. 12) Lacedaemoniorum rex Agesilaus quattuor temporibus anni una tantum veste induebatur (indossava, da *induor*: il verbo regge l'abl.). 13) Non deterreor periculo, sed dirumpor dolore. 14) Antiochi regis filio, qui Romae obses erat, pecunia publica domus aedificata est, ubi nunc aedes Victoriae est. 15) Litterae Adherbalis in senatu recitatae sunt. 16) Voces auditae sunt in luco, quae Caesaris proximam mortem denuntiabant. 17) C. Trebonius legatus, qui ad oppugnationem Massiliae relictus erat, turrem ad oppidum agere instituit. 18) Numa Pompilius rex creatus est, qui bellum quidem nullum gessit, sed non minus civitati quam (che, di) Romulus profuit. 19) Helvetii continentur flumine Rheno, qui agrum Helvetium a Germanis dividit. 20) Themistocles, quod (poichè) et liberius (troppo liberamente) vivebat et rem familiarem neglegebat, a patre exheredatus est. 21) Ad salutem civium civitatumque incolumitatem vitamque hominum beatam inventae leges sunt.

B dimostrativi: hic, haec, hoc (questo); iste, ista, istud (codesto); ille, illa, illud (quello)

SINGOLARE			PLURALE		
Masc.	Femm.	Neutro	Masc.	Femm.	Neutro
hic	haec	hoc	hi	hae	haec
huius	huius	huius	hōrum	hārum	hōrum
huic	huic	huic	his	his	his
hunc	hanc	hoc	hōs	hās	haec
hōc	hāc	hōc	his	his	his

SINGOLARE			PLURALE		
Masc.	Femm.	Neutro	Masc.	Femm.	Neutro
iste	istā	istud	istī	istae	istā
istīus	istīus	istīus	istōrum	istārum	istōrum
istī	istī	istī	istīs	istīs	istīs
istum	istām	istud	istōs	istās	istā
istō	istā	istō	istīs	istīs	istīs

SINGOLARE			PLURALE		
Masc.	Femm.	Neutro	Masc.	Femm.	Neutro
ille	illā	illud	istī	istae	illā
illīus	illīus	illīus	illōrum	illārum	illōrum
illī	illī	illī	illīs	illīs	illīs
illum	illām	illud	illōs	illās	illā
illō	illā	illō	illīs	illīs	illīs

I determinativi: is, ea, id (egli, colui, quello); idem, eadem, idem (il medesimo); ipse, ipsa, ipsum (lo stesso, lui in persona)

SINGOLARE			PLURALE		
Masc.	Femm.	Neutro	Masc.	Femm.	Neutro
is	eā	id	i(ī), eī	eae	eā
eius	eius	eius	eōrum	eārum	eōrum
eī	eī	eī	i(ī)s, eīs	i(ī)s, eīs	i(ī)s, eīs
eum	eām	id	eōs	eās	eā
eō	eā	eō	i(ī)s, eīs	i(ī)s, eīs	i(ī)s, eīs

SINGOLARE			PLURALE		
Masc.	Femm.	Neutro	Masc.	Femm.	Neutro
idem	eādem	idem	īdem (eī-)	eaedem	eādem
eiusdem	eiusdem	eiusdem	eorundem	earundem	eorundem
eīdem	eīdem	eīdem	īsdem (eī-)	īsdem (eī-)	īsdem (eī-)
eundem	eandem	idem	eōsdem	eāsdem	eādem
eōdem	eādem	eōdem	īsdem (eī-)	īsdem (eī-)	īsdem (eī-)

SINGOLARE			PLURALE		
Masc.	Femm.	Neutro	Masc.	Femm.	Neutro
ipse	ipsā	ipsum	ipsī	ipsae	ipsā
ipsīus	ipsīus	ipsīus	ipsōrum	ipsārum	ipsōrum
ipsī	ipsī	ipsī	ipsīs	ipsīs	ipsīs
ipsum	ipsām	ipsum	ipsōs	ipsās	ipsā
ipsō	ipsā	ipsō	ipsīs	ipsīs	ipsīs

B/1 Analizza e traduci

1. Eadem fuerunt duorum fratrum voluntates, iidem sensus, iidemque mores, eademque studia. 2. Eo die ad Hebrum flumen hostes pervenerunt. 3. Iphicrates, dux Atheniensium, ipso aspectu omnibus inciebat admirationem sui. 4. Dion habuit magnas divitias a patre relictas, quas ipse tyranni muneribus auxerat. 5. Veritas in omnem sui partem semper eadem est. 6. Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa convenit, haec oleis. 7. Poeni bona Hannibalis publicaverant, domum a fundamentis disiecerunt, ipsum exulem iudicarunt. 8. Avarus ipse miseriae causa est suae. 9. Pythagoras fuit in Italia isdem temporibus quibus Lucius Brutus Romam liberavit. 10. Probitatem in ipso hoste laudamus. 11. Spartacus ipse primo agmine fortissime (eroicamente) dimicans quasi imperator occisus est. 12. Cultus deorum est optimus idemque castissimus atque sanctissimus plenissimusque pietatis. 13. Te oro, quoniam (perché) me ipsum semper amasti, ut eodem amore sis (che tu provi sempre lo stesso amore). 14. Ego idem sum. 15. Inimici mei mea mihi, non me ipsum ademerunt. 16. Non omnibus eadem placent. 17. Eidem sceleri eadem poena est. 18. Iphicrates pedestria arma mutavit, hastae modum duplicavit, gladios longiores (più lunghe) fecit, idem genus loricarum novum instituit. 19. Musici erant quondam idem poetae.

B/2 Annibale e il re Antioco

Hannibal apud regem Antiochum profugus facetissime cavillatus est (se ne prese gioco in modo molto spiritoso). Ea cavillatio huiusce modi fuit. Ostendebat Antiochus in campo copias ingentes quas bello contra Romanos comparaverat, convertebatque (e faceva manovrare) exercitum insignibus aureis et argenteis florentem. Inducebat etiam currus cum falcibus et elephantos cum turribus equitatumque frenis et ephippiis monilibus praefulgentem. Atque ibi rex tanti ac tam ornati exercitus gloriabundus Hannibalem aspicit et «Putasne (non credi)- inquit, satis esse (che siano sufficienti) Romanis haec omnia?». Tunc Poenus eludens ignaviam imbelliamque militum eius pretiose armatorum: «Plane –inquit- satis esse credo haec (credo che queste cose bastino) Romanis, etsi (anche se) avarissimi (avidissimi) sunt». Rex de numero exercitus sui ac de aestimanda aequiperatione (sul confronto) quaesiverat, respondit Hannibal de praeda.